

אזוברת הפרושים שלי

על הגדה של פסח

בין קרצוף לנקיון
בתוך בועות הסבון
כל אחד מאתנו מזמן
לקחת לרגע פסק זמן
לליל הסדר להתבונן
בהגדה להתבונן
פרושים נפלאים שתבחרו
את שלחן החג יפארו.

מאת:

אַרְבַּע כּוֹסוֹת

חַיֵּב אָדָם לְשִׁתּוֹת בְּלֵיל פֶּסַח אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּלֵיל הַסֵּדֶר.

כָּתַב רַבֵּי יִצְחָק אַבְרָהָם אֶל שְׂאֵרְבַּע הַכּוֹסוֹת רוֹמְזוֹת עַל גְּאוּלוֹת בְּזִמְנֵים שׁוֹנִים:
אַרְבַּע סוּגֵי גְאוּלוֹת נִגְאַלוּ יִשְׂרָאֵל:

הַגְּאוּלָּה הָרִאשׁוֹנָה - הִיְתָה כְּשֶׁהִקְבִּיָה בְּחַר בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ וּבְזָרְעוֹ וּמְנוֹנוֹ
הַקִּים אֶת עַם יִשְׂרָאֵל.

הַגְּאוּלָּה הַשְּׁנֵיָה - הִיְתָה בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.

הַגְּאוּלָּה הַשְּׁלִישִׁית - הִיְתָה כְּשֶׁהִקְבִּיָה הַצֵּיל אוֹתָנוּ מִכָּל הָאוֹיְבִים שָׁרְצוּ
לְהַשְׁמִיד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל.

הַגְּאוּלָּה הָרְבִיעִית - הִיא הַגְּאוּלָּה שֶׁתְּהִיָה לְעֵתִיד לְבוֹא.

(מִתּוֹךְ סֵדֶר לֵיל פֶּסַח, א' כִּי טוֹב)

”שֶׁבֶּכַל הַלֵּלוֹת אָנוּ אוֹכְלִים חֲמִץ וּמֵצָה”

הַהֶבְדֵּל בֵּין חֲמִץ לְמֵצָה מְלַמֵּד אוֹתָנוּ דֶּרֶךְ בְּעִבּוֹדַת ה'.

אִם נִתְבּוֹנֵן בַּמַּלִּים חֲמִץ וּמֵצָה, נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לַשְּׁתֵּי הַמַּלִּים אוֹתוֹת מְשֻׁתָּפוֹת: מ' וּצ'.

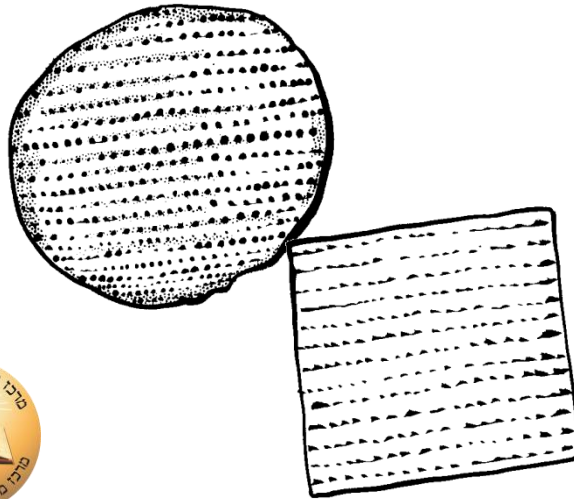
יִשְׁנוּ הַבְּדֵל רַק בֵּין הָאוֹת ח' שֶׁל הַמִּילָה ”חֲמִץ” לְבֵין הָאוֹת ה' שֶׁל הַמִּילָה ”מֵצָה”

בָּאוֹת ה' יִשְׁנוּ רַק הַפִּסֵּק קָטָן לְעַמַּת הָאוֹת ח'.

מִכָּאן אָנוּ לוֹמְדִים שֶׁיֵּשׁ לְהַקְפִּיד וּלְדַקְדֵּק בְּיוֹתֵר בְּקִיָּים הַמְצוּוֹת, אִם לֹא נִקְפִּיד גַּם עַל

הַדְּבָרִים הַקְּטָנִים בְּיוֹתֵר, אָנוּ עֵלּוּלִים לְהַחְמוֹץ אֶת הַמִּטְרָה.

יְהִי רָצוֹן, שֶׁלֹּא נַחְמוֹץ שׁוּם הַזְדַּמְנוֹת בְּעִבּוֹדַת ה', וְנִזְכֶּה לְבוֹא הַגְּאוּלָּה.

”אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה”

מספר על רבי אלעזר בן עזריה שהיה בן שמונה עשרה שנה

ובקשו למנותו לנשיא במקום רבן גמליאל.

אמר רבי אלעזר: ”אלך ואשאל את אשתי”

אמרה לו אשתו: ”אתה כל כך צעיר, שערותיך שחורות, אין לך שערות לבנות בזקנך

איך תהיה נשיא?”

עשה לו הקב”ה נס ובלילה אחד צמחו לו בנשערות זקנו שמונה עשרה שורות של

שערות לבנות.

לכן כתוב: ”הרי אני כבן שבעים שנה” - כמו בן שבעים שנה. כעת אני נראה כמו

אדם בן שבעים שנה למרות שאני בן שמונה עשרה.

(בְּרִכּוֹת כ”ח)

"וְהָיָא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ"

איזו זכות עמדה לאבותינו, שבשלה זכו להנצל ולצאת ממצרים?

אמרו חכמים: התשובה לכך נרמזת במילה "והיא":

ו- נשה סדרי משנה

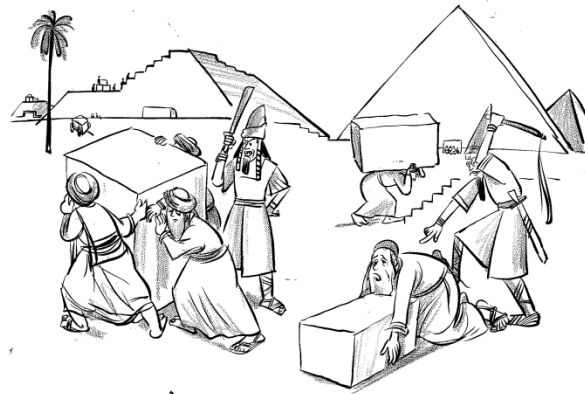
ה- חמשה חומשי תורה

י- עשרת הדברות

א- ה' אחד

התורה, קיום המצוות ולמוד התורה, והאמונה בה'

הם שעמדו לאבותינו בכל הדורות ובכל הצרות.

"אלו עשר המכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים ואלו הן":

דם - גם קירות הבתים נטפו דם. גם מן הפרות הנסחטים יצא דם.

(מדרש הגדול וארא ד')

מדה כנגד מדה -

המצרים נענשו במכת דם מדה כנגד מדה, על שלא נתנו ליהודים לשתות בעבודה.

צפרדע - בשעה שהיו מוזגים מים לכוס, היה מתמלא בצפרדעים.

(מדרש רבה שמות י')

מדה כנגד מדה -

המצרים נענשו בצפרדעים מדה כנגד מדה, על שצעקו על היהודים ולא נתנו להם לישון. (מטעמי השלח)

כנים - 14 סוגי כנים הביא הקב"ה על המצרים. הקטנה שבהם כגדל ביצה של תרנגולת, והגדולה שבהם כגדל ביצת אוז. (לקוט שמעוני ד')

מדה כנגד מדה -

המצרים נענשו בכנים מדה כנגד מדה. הם העבירו את בני ישראל בעפר - הפך עפרם לכנים. (מדרש תנחומא בא')

עָרַב - "וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִים עָלֶיהָ" - הָאֲדָמָה עֲצָמָה שֶׁל הַיַּעְרוֹת שֶׁשָּׁם מְשַׁתְּכָנוֹת הַחַיִּוֹת הָרְעוּת, נִשְׁלָחָה עִם הָעָרֶב, כִּדִּי שְׂיִהְיֶה נִדְמָה לָהֶם שֶׁהֵם נִמְצָאִים בְּסִבִּיבָה שְׁלֵהֶם, וְכֵן הִים יִהְיֶה חֲזָקִים יוֹתֵר.

(מַעַם לֹועֵז, שְׁמוֹת ח', ז')

מָדָה כְּנֶגֶד מָדָה -

הַמְצָרִים נִעְנְשׂוּ בְּמִכְתַּת עָרֶב מָדָה כְּנֶגֶד מָדָה, עַל שֶׁהִיוּ שׁוֹלְחִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיַּעְרוֹת וְלִמְדָבְרֵי אֲרֵצוֹת עֵבֶר אֲרֵצוֹת וְזָאֲבִים וְשָׂאֵר חַיִּוֹת רְעוּת. מִטְּרַת הַמְצָרִים הֵיטָה לְצַעַר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִהְכִנִּיסֵם לַיַּדִּי סִכְנָה.

(הַש"ךְ מִתּוֹךְ מַעַם לֹועֵז, שְׁמוֹת ח', ב')

הִבֵּר - "מִמִּקְנֶה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא מֵת אֶחָד" - אֶפִּילוּ אִם הִיוּ חוֹלוֹת, חִלְשׁוֹת וְעוֹמְדוֹת לְמוֹת, לֹא מֵתוּ, כִּדִּי שֶׁלֹא יֵאֱמָרוּ הַמְצָרִים שֶׁגַּם בְּהִמּוֹת יִשְׂרָאֵל לָקוּ בְּמִכְתַּת דְּבָר.

(מַעַם לֹועֵז, שְׁמוֹת ט', ו')

מָדָה כְּנֶגֶד מָדָה -

הַמְצָרִים נִעְנְשׂוּ בְּדָבָר מָדָה כְּנֶגֶד מָדָה, עַל שֶׁחָסוּ עַל בְּהִמּוֹתֵיהֶם וְהִעֲבִידוּ בְּמִקּוֹמָן אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (מַעַם לֹועֵז, שְׁמוֹת ט', ו')

שִׁחֲזִיז - קוֹמֵץ פִּיחַ שֶׁזָרַק מֵשָׂה רַבֵּנוּ בַּיַּד אַחַת, הַתְּפִיז עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם. (רַש"י, שְׁמוֹת ט', ח')

מָדָה כְּנֶגֶד מָדָה -

הַמְצָרִים נִעְנְשׂוּ בְּשַׁחִין מָדָה כְּנֶגֶד מָדָה. עַל שֶׁהִכְרִיחוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְרַחֵץ אוֹתָם בְּאִמְבִּטְיָה, וְלָבֵן לָקוּ בְּשַׁחִין וְלֹא הִיוּ יוֹכוֹלִים לְרַחֵץ, לֹא בְּמִים חַמּוּם וְלֹא בְּמִים קְרוּם.

(מַעַם לֹועֵז, שְׁמוֹת ט', י')

בָּרָד - הַבָּרָד הָיָה כְּמוֹ סִכִּין חֲדָה שֶׁהֵיטָה חוֹתְכֶת בְּעֵצִים, כְּאִדָּם שֶׁמַּחֲזִיק בְּמִשׁוֹר וְגוֹדֵעַ עֵצִים.

(מַעַם לוֹעֵז, שְׁמוֹת ט', כ"ה)

מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה -

הַמִּצְרִים נִעְנְשׂוּ בְּמִצְתַּת בָּרָד מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, עַל נִשְׁחָזוּ מִכְרִיחִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִנְטֹעַ עֲבֹדָם בְּרָמִים, גְּנִים וְעֵצִים. לָכֵן נִגְזַר שֶׁיִּבְאֵה הַבָּרָד וַיַּחֲתֹךְ כָּל מָה שֶׁבָּאָרֶץ.

(מַעַם לוֹעֵז, שָׁם)

אַרְבֵּה - שִׁבְעָה סוּגֵי אַרְבֵּה יֵשׁ בְּעוֹלָם, וְכָל הַסּוּגִים הֵלְלוּ הָיוּ בְּמִצְרַיִם. לָכֵן הַמִּילָה "אַרְבֵּה" מְזַכֶּרֶת בְּפִסְיוֹקִים שִׁבְעַת פְּעָמִים.

(מַעַם לוֹעֵז, שְׁמוֹת י', י"ד)

מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה -

הַמִּצְרִים נִעְנְשׂוּ בְּאַרְבֵּה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, עַל שֶׁגִּזְלוּ אֶת תְּבוּאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(תַּנְא דְּבֵי אֱלֹהֵי רַבֵּה ז')

חֹשֶׁךְ - נִסְתַּמּוּ דַרְכֵי הַנְּשִׁימָה שֶׁל הַמִּצְרִים, כִּי אִם הָיָה נִכְנַס אֹוִיר זֶה לְגוֹפָם, בְּוֹדָאֵי הָיוּ מוֹתִים. וְגַם זֶה הָיָה נִס מִיָּחָד, שֶׁהָיוּ יְכוּלִים לַעֲמֹד שִׁבְעָה יָמִים מִבְּלִי לְנַשֵּׁם.

(רַל"ג מִתּוֹךְ מַעַם לוֹעֵז, שְׁמוֹת י', כ"ב)

מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה -

הַמִּצְרִים נִעְנְשׂוּ בְּחֹשֶׁךְ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. עַל שֶׁהִכְרִיחוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד מְקַדְּמִים בְּבִקָּר עוֹד לִפְנֵי שֶׁזָּרְחָה הַשָּׁמֶשׁ, וְעַד מְאַחַר בַּלִּילָה. בְּחֹשֶׁךְ הִלְכוּ וּבְחֹשֶׁךְ חָזְרוּ לְבֵיתָם.

(מַעַם לוֹעֵז, שְׁמוֹת י', כ"ב)

מִצֵּת בְּכוֹרוֹת - בְּבֵית שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם בְּכוֹר, הָיָה מֵת הַגָּדוֹל שֶׁבַּבֵּית.

(מַעַם לוֹעֵז, שְׁמוֹת י"ב, ל')

”אלו עֲשׂוּר הַמִּכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְוֹתִים בַּמִּצְוֹתִים”

מדוע הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מִצְוֹתִים עֲשׂוּר מִכּוֹת? הֲרֵי הָיָה יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ בַּמִּכּוֹת
דָּם זָמַן מִמֶּשֶׁךְ עַד שֶׁהָיָה פְּרֻעָה נִכְנָע?

מִשָּׁל לְשָׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁהִלְכוּ בַּדֶּרֶךְ, בְּמִרְחַק מִסֵּימָה הָאֶחָד מֵהַשְּׁנַיִם.

וְהִנֵּה הָרֵאשׁוֹן נִתְקַל בַּדֶּרֶכּוֹ בְּאוֹצָר, וְבוֹ עֲשָׂרֵת אֲלָפִים זְהוּבִים. שָׂמַח אוֹתוֹ אָדָם שֶׁמָּחָה
גְּדוּלָּה עַל הָאוֹצָר שֶׁנִּפְּלַ בְּחֻלְקוֹ.

וְאֵלֹהֵי הָאָדָם הַשְּׁנַיִם, הָלַךְ בַּדֶּרֶךְ אַחֲרַת וּמִצָּא רַק אֶלֶף זְהוּבִים, שָׂמַח מְאֹד.

הַמְשִׁיךְ בַּדֶּרֶכּוֹ וְהִנֵּה עוֹד אֶלֶף זְהוּבִים לְפָנָיו, שָׂמַח מְאֹד גַּם בָּהֶם. הַמְשִׁיךְ לָלֶכֶת עוֹד
מִעֵט וְהִנֵּה הוּא רוֹאֶה עוֹד אֶלֶף זְהוּבִים, שָׂמַח הָאָדָם עוֹד יוֹתֵר. כִּן הָיָה מוֹצֵא פְּעַם
אַחַר פְּעַם, עַד שֶׁמִּצָּא עֲשָׂרֵת אֲלָפִים זְהוּבִים, בְּדִיּוֹק אוֹתוֹ הִסְכּוּם שֶׁמִּצָּא חֵבְרוֹ.

אֵךְ הַהֶבְדֵּל בִּינֵיהֶם הוּא, שֶׁהָרֵאשׁוֹן שָׂמַח שֶׁמָּחָה אַחַת, וְאֵלֹהֵי הַשְּׁנַיִם שָׂמַח עֲשָׂרֵת שֶׁמָּחָה אַחַת.

אִין סֵפֶק שֶׁבְּכָל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁקָּבְלוּ פְּרֻעָה וְכָל עַמּוֹ, הָיוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּחִים בְּשִׂרְאוֹ שֶׁיֵּד ה' ה'
נֹקֶמֶת בְּכָל שׁוֹנְאֵיהֶם.

אֵלֹהֵי הָיְתָה מִכַּת דָּם נִמְשַׁכֶּת עַד כְּנִיעַת פְּרֻעָה וְעַמּוֹ, הָיְתָה לָהֶם שֶׁמָּחָה אַחַת. עֵתָה

כְּשֶׁהָיוּ עֲשָׂרֵת מִכּוֹת, שָׂמַחוּ עֲשָׂרֵת שֶׁמָּחָה אַחַת. (עֲנֵף עֵץ אֲבוֹת ה', ד')

”רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר:

כָּל מִי שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יָדָיו
חוֹבָתוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: פֶּסַח, מַצָּה וּמְרוֹר”

בַּמַּלְּאִים פֶּסַח, מַצָּה וּמְרוֹר רְמוּזִים שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁעֲלֵיהֶם עוֹמֵד הָעוֹלָם: תּוֹרָה, עֲבוּדָה
וּגְמִילוּת חֲסָדִים.

פֶּסַח - מְלֶשׁוֹן פֶּה סַח - זוּהִי הַתְּפִלָּה. שֶׁהִיא כְּנֶגֶד עֲבוּדַת הַקְּרָבָנוֹת, וְאָמְרוּ עַל כֵּן
חַז”ל: ”אִיזוֹ עֲבוּדָה שֶׁבֵּלֵב זוּהִי תְּפִלָּה”.

מַצָּה - זוּהִי הַתּוֹרָה. שֶׁעֲלֶיהָ נֶאֱמַר: ”כֶּךָ דִּרְכָה שֶׁל תּוֹרָה - פֶּת בַּמַּלַּח תֹּאכְלוּ”...

מְרוֹר - חֶסֶד. שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרִים וְהָ עָשָׂה אֶתֵּנוּ חֶסֶד וּגְאָלָנוּ. אָנוּ לוֹמְדִים מִכֶּךָ
שֶׁמַּצָּה לְגַמֵּל חֶסֶד זֶה עִם זֶה.

(מִתּוֹךְ הַגְּדַת מָרְן הַחִיד”א)

